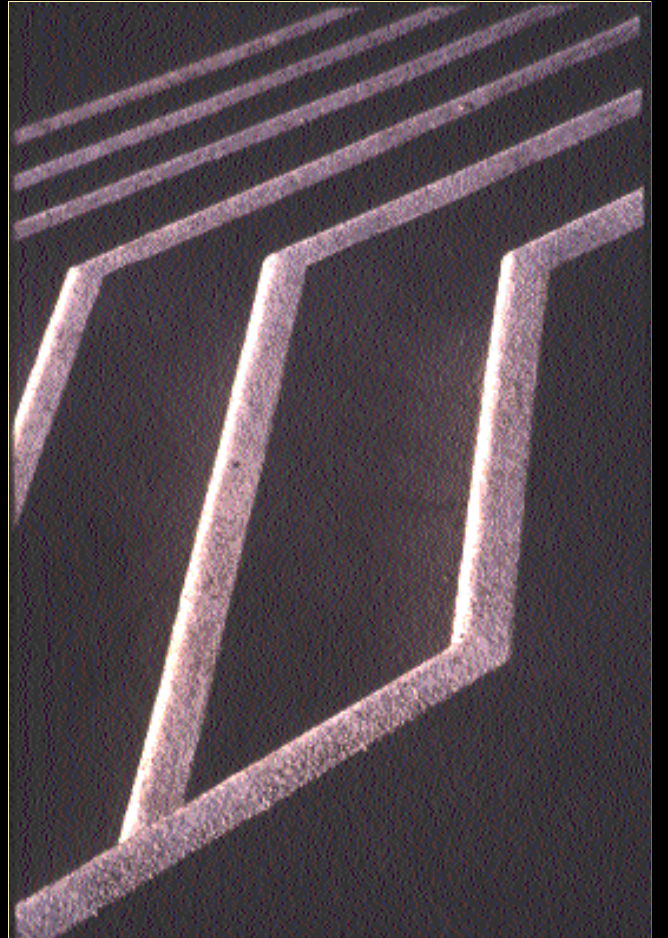

Yaşayan Bilim ve Teknik-4 Gösterilerden...

Detaylarda Gezinti...

Hiç dikkat etmeden üzerinde yürüdüğümüz bir yol, bir kaldırım taşı kenarı veya koca bir binayı ayakta tutan taşıyıcı çelik kolonlar ya da bir çocuk bahçesindeki salıncağın ip parçası. Biraz sonra hurdaliğa terk edilmiş bir motosikletin paslanmış metal aksamından bir ayrıntı, hemen ardından üstü yosun tutmuş ahşap bir çatı saçağı. Bunun ardı sıra; uçuşan rengarenk bir kumaş parçası; onun da ardından bir palmyenin kesilip liflerine ayrılmış gövdesi.... Fotoğraf sanatçısı Selim Aytaç'ın, bunlar ve bunlar gibi yaklaşık 120 saydamdan oluşan Detaylarda Gezinti adlı saydam gösterisi, 28 Ocak 1999'da TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi'nin düzenlediği fotoğraf etkinliği kapsamında izleyicileriyle buluştu. Aynı etkinlik kapsamında Ersin Alok, Hüsnü Gürsel, Tansu Gürpınar, Adil Güner ve Fatih Orbay'ın da birer gösterisi yer aldı. Bu yazıda Selim Aytaç, Detaylarda Gezinti adlı saydam gösterisinin kılavuzluğunda fotoğrafa bakışını anlatıyor.

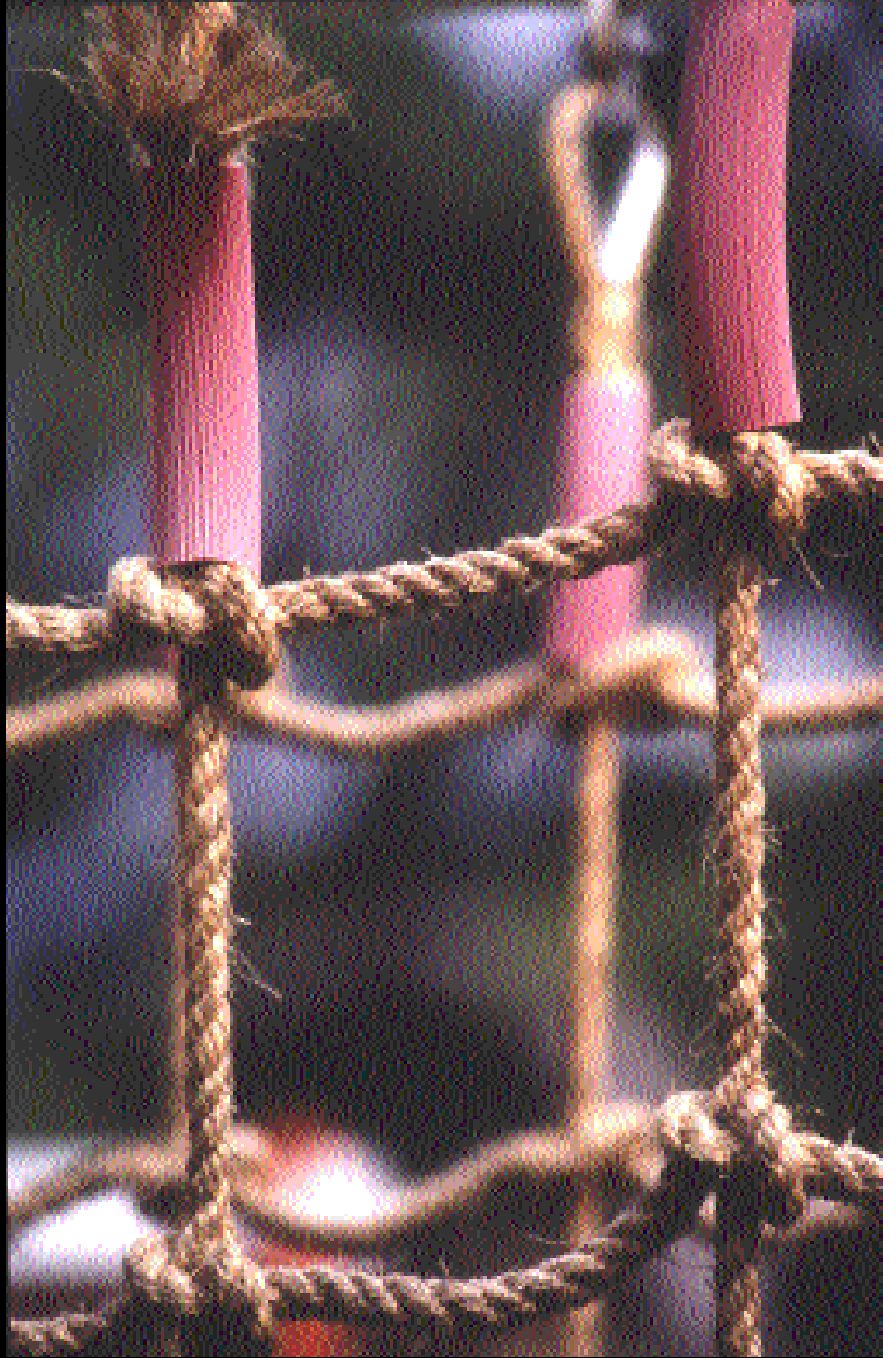
GERÇEKTE FOTOĞRAF, üç boyutlu ortamdaki nesnelere görüntülerini iki boyutlu ortama taşımaktır. Dış dünya - fotoğraf makinesi - fotoğrafçı. Bitmiş bir ürün olarak fotoğrafı oluşturup izleyiciye aktaracak olan bu üçlüdür. Bu birbirinden ayıramayacak üçlü arasında doğal olarak anahtar rol fotoğrafçıdır. Herhangi bir nesneden ya da ortamdan nasıl bir fotoğraf çıkartacağı onun bilgi, beceri, dünya görüşü ve birikimiyle ilgilidir. Fotoğrafçının neyi, nasıl, ne şekilde izleyiciye aktaracağını da yine bu süreç belirler.

Neden *detay*lar? Bu soruya verilebilecek ilk ve belki de tek karşılık; detayların daima bir bütünü oluşturduğudur. Günlük yaşantımızda sürekli bir takım nesnelere iç içe yaşamaktayız. Sarıp sarmalanmışız bir anlamda o şeylerle. Ama kaçımız dikkat ederiz onların ne biçim şeyler olduğuna, ne gibi parçaların bir araya gelmesiyle o nesnenin, o bütününe oluştuğuna?

İşte bütün bunlara kafa yoran, bu bağlamda da izleyiciyi o yönde düşünmeye zorlayan bir fotoğrafçının objektifine takılan fotoğraflar izledikleriniz... Salonda ışıklar kararır da müzik eşliğinde perdede saydamlar birer birer geçmeye başladığında, izleyiciye *bunlar da ne ola ki* sorusunu sordurmanın merak ve heyecanı.. İlk başlarda daha somut bazı karelerle onları kuşatmak. Hemen ardından da soyut bazı saydamlarla onları başka yönlere doğru götürmek ve böylece kısa bir gezinti yapmak somut ve soyut görüntüler arasında.

Kuşkusuz izleyicinin artık dünyaya o gözle bakmasını zorlamak değil amaçlanan. Olamaz da zaten. Yalnızca *demek böyle şeyler var çevrede* diye bir fikir vermek. Ya da *demek böyle de görebiliriz çevremizdeki nesnelere* diye yönlendirmek, dahası bir soru işareti uyandırmak zihinlerde. İzleyicinin böyle düşünmesini sağlayabilmek, zihninde bir ışık yakmak, ulaşılmak istenen amaç olarak değerlendirilebilir.

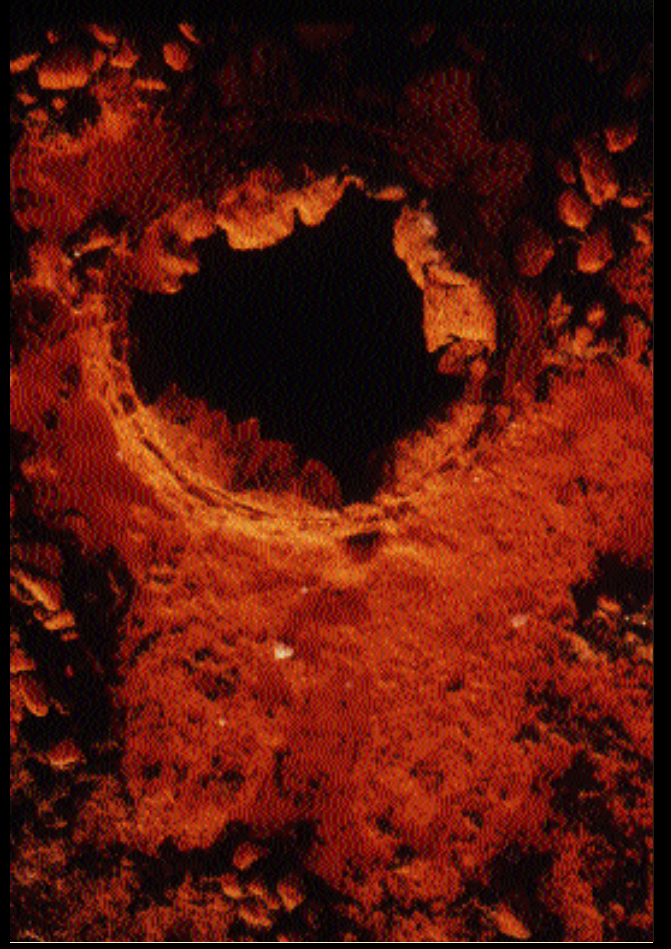
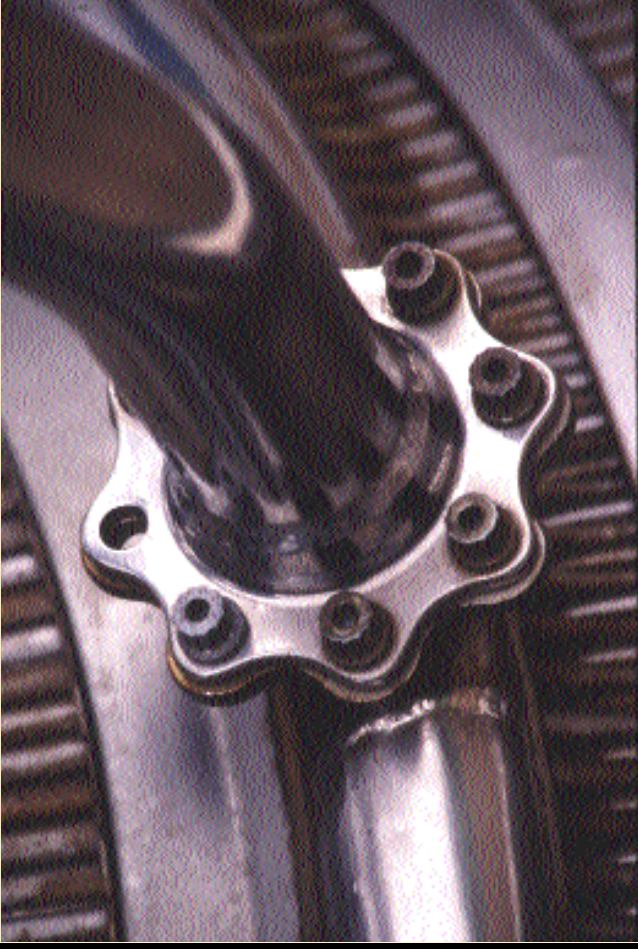
Nesnelere bu biçimde yaklaşmanın insanın karakteriyle doğrudan ilgili bir şey olduğuna inanmaktayım. Çevresini ve yaptığı işi ciddiyetle ve titizlikle ele alarak, olabildiğince en mükemmeli, parçadan bütüne giderek, ortaya koyabilme çabasında olan bir karakterin objektifin arkasından dünyaya bakışı da

elbette bu şekilde olabilir. Bu çaba doğal olarak çekilen her kareye yansır. Ortaya konan her fotoğrafın aynı titiz çabanın bir ürünü olarak izleyiciye ulaşması tek amaç haline gelir.

Bir şekilde uzun zaman kullanılıp yaşam içinde çeşitli gereksinimimizi karşıladıktan sonra ya daha yenisi, daha iyisi alındığı için ya da artık gerekmediğinden ömrünü tamamladığında kaldırılıp bir köşeye atılmış olan hurda diye yüzüne bakmadığımız pek çok nesne vardır çevremizde. Biraz daha yakından

bakınca ne derin konulara sürükler insanı o nesnelere. Objektifimizi bu nesnelere üzerinde gezdirerek ne heyecanlı kompozisyonlar yakalama şansı verir bize. Bu, bazen bir kenara atılmış eski bir kaldırım taşıdır, bazen de yıllarca insanlara hizmet ettikten sonra ömrünü tamamlayarak bir köşeye çekilen transatlantiğin güvertesine çıkan bir merdiven veya heyecanla televizyondan izlediğimiz bir uzay gemisinin artık görevini ve de ömrünü tamamlayarak sergilenmek üzere müzeye kaldırılmış gövde-

sinden bir kesit, ya da bir rastlantı sonucu beyaz kumlar üzerine düşen fotoğraf filtrelerinin oluşturduğu o heyecan verici görüntü ve o görüntüden oluşuveren bir dizi fotoğrafa dönüşen kareler.

İzlenen fotoğraf basit bir metal plakaya, bir parkta yerinden sökülerek atılmış bir kanepeden geriye kalan o inanılmaz pas lekesine, sıradan bir bez

parçasına ya da insana hiç de çekici gelmeyen bir kaya parçasına ait olabilir. Onu izlenebilir kılan, birtakım teknik araç-gereçle fotoğrafın ana *girdisi* olan ışığın sözkonusu nesnelere kattığı anlamlı görüntüden, fotoğrafçının bir kesit olarak onu bambaşka ve yepyeni bir *şey* olarak izleyiciye sunulabilir hale getirmesidir. Metal plaka üzerinde

zamanla bozularak dökülmüş boya lekelerini makro bir çekim ve mükemmel bir görüntü düzenlemesiyle fotoğraflamak. Hafif rüzgârda uçuşan bir bez parçasını uzun süre pozlayarak düşsel bir renk cümbüşü halinde perdeye yansıtmak. Bir doğa yürüyüşü sırasında dikkat etmeden üzerine basıp geçtiğimiz ufaklık bir kaya parçasından makro bir çekim ve alan derinliğiyle elde edilecek etkileyici bir kare. Kısaca; fotoğrafçının varlığıyla anlam kazanan, estetik değerlerle düzenlenerek izleyiciye sunulan bir ürün. Çoğu kez de ne olduğu ilk bakışta hiçbir zaman anlaşılamayan ancak izleyenin aklında hoş izler bırakan fotoğraflar.

Şöyle bir soru hemen akla geliyor doğal olarak: Peki, bir başkası (ya da başkaları) olsaydı fotoğraf makinesiyle aynı yerlerde, aynı zamanlarda... Nasıl fotoğraflarla karşılaşırdı acaba izleyici? Sorunun yanıtı çok kısa ve çok yalın: Bambaşka fotoğraflarla. Ya da hiç bir fotoğrafla... Benden bu fotoğrafları izlediniz, bir başkasındansa bambaşka fotoğraflar izleyecektiniz. Ya da bir başkasından hiçbirini....

Selim Aytaç

